

Seria epi Hibernensis flandri
de m. i. n. a. s. claud. s. t. i. m. i. s. f.

(22)

Si certo constaret (quod a quibusdam qui ante nos sententiam suam dixerunt fundamenti loco supponitur) in Ecc:ia esse potestatem decreto necessariam, et eam qua allegatur esse sufficientem et legitimam irrogationis causam: non esset difficultas inter nos concordia. Nunc autem cum videamus et audiamus palam, ipsam potestatem a multis non tam revocari in questionem, quam validissimis rationibus impugnari: maior et molestior est in re proposita difficultas: nisi quod ipsa difficultas sui dissolutionem satis indicat. Nam cum hic agatur de re maximi momenti, ut qua in vita eoi latissime pateat, et maximas mutationes sit allatura (mutatio autem ois periculosa sit, et ipsa novitate perturbet) satis constare potest incertum, et sub plerisque videtur ruinisum fundamentum, tantae novitati inducendae non sufficere. Quapropter ingenue fateor quod ego sum ex eorum numero qui hic timidiore sunt, quique longo usu recepta, et per uniuersum mundum comprobata, retinere malunt: etiam cum non nullo incomodo, quam periculose, et tenuiter fundate novitati sese committere. Ac videor mihi huius sententiae meae, ex his quae nunc diximus, posse non parum ponderis rationes reddere.

Prima ratio.

Decretum hoc mouit rem ad fidem pertinentem. Nam si adtemus indubitata fide creditum est, in adulterio, et in statu damnationis inuere eos qui post occultum liberum in consensu inter legitimas personas contractum matrimonium, ad noua coniugia se transferrent. Ergo sine certissimo et indubitato fundamento statui non potest: Suiusmodi autem non est, quod hic fundamenti loco supponitur, ergo decretum non est legitime factum.

Secunda

Quae dubia sunt, et in utraque partem vobis admittunt fortassis aequali pondere hinc et inde habentes, non possunt esse fundamenta

certarum legum, etiam si non esset res fidei: ergo decretum istud
fundari non potest, neque super suprema potestate (de qua multi dubi-
tant) neque super allegata, per qua quibusdam videtur insufficientes et non

Tercia

Leges quibus hactenus usa est Ecclia, in rescindendis, et approbandis
Matrimonij, certe sunt: fundantur enim super consensu libero inter
legittimas personas, de quo hactenus nemo dubitat quin ad Matrimo-
nium sufficeret. Ergo has leges abrogare non debemus nisi agne certis
substituamus: nam certa cum incertis commutare non expedit.

Quarta.

Quibus persuasum est (idque non ex leuibus rationibus) falsum esse quod
fundamenti loco supponitur, aguntur per istud decretum agere contra
propriam conscientiam, quam deponere non possunt, dum nulla evidenti
ratione confirmatur quod ad condendam hanc legem persuasum
esse deberet. Ergo iniicitur eis laqueus, et sine culpa sua trahuntur in
angustias e quibus se non possunt explicare, dum in inam partem trahuntur
eos iudicium proprie conscientiae, in alteram coguntur timore
dicentiae. Iniquum est autem viros bonos in has difficultates tra-
he ut improbis consulatur, et gratificetur peccati quo scrupulis liberari
possunt, qui timore dei abiecto, post primum matrimonium
(licet occultum) scientes et dolentes alteri se implicant.

Quinta.

Quae nomine Synodi decernuntur, ex eorum omnium patrum consensu
facturi debent, hactenus certe ut non sint qui ex probabili
contradicant: nam si corporum tantum conuentus est, et non
animorum in eandem sententiam concordia, non est Synodale
decretum; in quo etiam aiorum consensus magis spectari debet
quam corporum congressus: Hic autem magno numero et

Patres, qui bus vel non videtur esse in Ecclia ptas necessaria ad decretam irrotationem, vel certi cause etiam videntur non uere.

Sexta

Multorum sententia mihiur persuasione, quod inter Theologos bene conueniat de potestate irrotandi, et allegata causa irrotationis: Hoc autem satis constat non ita habere, sed alios alia fundamenta querere, alias etiam plane negare: Ergo illorum sententia non est solida.

Rationes illorum qui Decreto subscribunt, primum petuntur a potestate Secularis Magistratus, apud quem est potestas resciendendi contradicus qui contra leges irrotantes sunt.

Deinde a consuetudine Ecc^{ie}, et obseruatione usus eo quod Ecclesia hac potestate irrotandi in alijs saepius utitur, ueluti in gradibus consanguinitatis, uel affinitatis.

Tertio ab indecentia rei, quia Matrimoniu e contractus publicus.

Quarto, a commiseratione personaru, qua oportet consulere afflictis conscientijs, et his qui in Angustijs uersantur: quales sunt qui acutis matrimonijs priuim impliciti, demde ad alia publice processerunt.

Quinto, a multitudme, et magnitudine malorum, quae inuicunt in Ecclia per Matrimonia elancularia.

Ac primum quidem fatemur, et agnoscimus, apud secularem
Magistratum esse potestatem scribendi leges quas subditis ea
necessitate imponere queant, ut si ptermittantur, rescindi possit
Contradictus. Sed de rebus quas pleno iure gubernat, et sibi
subditas habet: nunc autem contractus iste matrimonij non
eiusmodi, ut de eo pleno iure disponere possint superiores,
sed est naturalis, hoc est, cuius quicquid habet naturalem potestatem,
et sui iuris est, nec alteri subest. Adeo ut ne patria quidem
potestate impedinatur, et iniusto dno iniuri, a seruo: nihil autem
semel, tum ex natura, tum ex indubitata, et ordinatione Dei
insolubilis est, ut nullo modo rescindi possit. De qua re bene
dissertit ^{Fr.} Atrabatensis, cui hac parte subscribo, et addo:
Quod civilium contractuum irrotationes quae a seculari potestate
sunt pteriti causa non conueniunt: nam (ut plerique civiliter
intelligunt) sic irrotantur contractus civiles per secularem
Magistratum, quomodo in lege Moysaica pater irrotabat uotum
filiae familiae, aut uxoris uotum maritus, non quod per Magistratum
impediatur contractus ne nascatur, sed quod accusatus
rescindi possit, et partes restituatur in integrum. Verbi gratia: si
alicubi lex iuris ex causa posita quod qui uendere uult
hereditatem, faciat primum proclamationem fieri certo loco
et tempore, alioqui facturus nullum contractum. Hic
quis plene sui iuris neglecta hac lege alteri hereditatem
uendat iusto pretio sine fraude et dolo, non sic impeditur

possit 1

ut non fiat translatio rei vendite, aut in ius possessoris sit in
 in conscientia, qui emit: sed sit, ut si accusetur contractus
 tanquam contra legem factus, a Magistrate referendi possit, et ptes
 in integrum restitui: quomodo uxoris iurium imitari poterat
 maritus, quod tamen validum erat marito dissimulante, vel
 non referente. Et si hoc modo intelligatur irritatio civilium
 contractuum iam non convenit proposito, eo quod matrimonij
 contractus semel ratas ex dei ordinatione firmus manet, nulla
 potestate unquam referendus, neque sic locum habet restitutio
 partium in integrum.

Ad argumenta que petuntur a consuetudine Ecclesie que
 simili pte utitur in gradibus consanguinitatis, sed ab alijs
 bene responsum est. Et certe quantum attinet ad designatio
 nem graduum prohibitorum in quibus irritatur Matrimonium
 multum diversa est ratio a pte causa: nam ibi semper
 designantur certe qualitates, et conditionis hies in quibus
 Universaliter, et equaliter habet impedimentum propter quod
 decernuntur illegitimie persona: hic autem neque universaliter
 interuenit fraus, aut dolus, neque ullum notatur certum genus
 personarum, in quibus locum habeat contractus occultus, sed
 per omnis generis hies uagari potest, quemadmodum a quibusda
 bene obseruatum est, quoniam sententiam probo, et addo: quod
 illegitimitas illa in scripturis fundamentum habet dum in ea

Semper habetur respectus ad aliquam indecentiam concubitus personarum, quae ab aliqua in herente, et sit in oibus concurrente causa reputantur, et decernuntur ab Ecc: illegitime ad matrimonium inter se contrahendum, quale sic nihil inuenias.

Ad argumenta quae petuntur ab indecentia rei, quia Matrimonium est contractus publicus, cuius natura respicit claritatem fieri, respondetur duplicem quantum presenti negotio factum est esse matrimonij usum: Alterum in officium naturae, ad propagationem sobolis; alterum ad excipiendam infirmitatem in continentium per modum remedij: et quoniam prior usus est honestior; posterior tamen est magis necessarius in hac infirmitate hominum, adeo ut teste Augustino hoc tempore solim laudabiliter matrimonium contrahat, qui infirmitati suae melius

Et quoniam decentissimum erat, et omnibus notis optabile, quod hominum incontinentia eo usque frenari posset quod nihil sibi indecenter usurparet, ante legitime et solemniter contrahendum matrimonium: tamen quando eius rei nulla nunc est spes tolerabilis videtur latissime extendi remedium, et expedire quod occulti concubitus quidem impediri non possint, et tamen saltem clandestinis nuptijs, et aliquo usque per eas excusentur, quam ut timore irreuerentiae, quae matrimonium inde accederet, sine cuius contractu nuptiarum libidini indulgetur. Huius rei testimonium habemus apud Augustinum in libro primo Baptismi in fine pro lib. de Adulteris coniugijs, ubi ipse

176
124
manuit cum aliquo periculo irreuerentia, Baptismum administrari
adultero de qua non constabat an aliquo modo preparatus esset
ut cum fructu susciperet, quam timore irreuerentia negari ei
cui fortasse prodesse posset.

Sed afflicta conscientijs (inquiunt) subveniri debet: hos
autem intelligunt qui primum inliciti Secretis nuptijs, postea
his contemptis ad alias publice transierunt, quibus nihil videtur
consilij esse reliquum, nisi occulta matrimonium rescindi possint.
Verum hic imprimis constat presenti decreto subveniri non posse
illis qui iam antea his anxietatibus involuti sunt. Sed in
posterum (inquies) queritur provisio? Ut ante hoc ita sit: In
improbis conatibus, nunquam satis obviare poterit. Verum ante
remedium in eo positum erat, si improbi conatus reprimerebatur
timore legum, et impudicus amor refrenari posset donec honesti
nuptijs exacerberetur. Et negari non potest quin parentum cura
erga liberos nominatim acuat metus imperitiam nuptiarum, quo timore
si liberentur parentes sollicitudine illam deposuerint, quos
non tam amor honesti, aut dei timor, quam periculum infelicitatis
matrimonij de liberorum observatione reddebat anxios. Et
quid (quaeso) tandem remedium inveniatur, ut qui timore dei
abiecto, post secreto contractum matrimonium scientes et
volentes secundis nuptijs sese implicare voluerunt, ut in hoc
posteriori adulterino Matrimonio libere permanere possint?
Certè eigmai consilium non habebat Ap[osto]l[us] Paul[us], non habebat Ch[ristus]
ipse ut mirum non sit si in Ecclesia non habeatur.

De magnitudine, et multitudine matronarum, quae odiose impudenter
matrimonio clandestino, fortasse dici queat horum causam
non esse matrimonium quod per se honestum est, sed bonum
improbitalatem; et res aestuari non debere ab abusu improborum
hominum, quando nihil est tam bene ordinatum, quo non
possit abuti improborum libido.

Posterior pars decreti etiam minus admittenda videtur: tum
propter rationes sup^{er} positas; tum etiam quod scripturis, et nat^{ur}
libertati videatur aduersari. Scripturis quidem propterea quod
Apostolus Paulus unicuique habens remedium pro his qui se non
continent, mandat in uniuersum ut quicquid eiusmodi sunt, illis
remediis utantur: QVOD si non se continent (inquit) nubant: Intelligi
autem eos, qui adhuc liberi sunt, nullis nubis, aut impedimentis
alijs prohibiti. Cum autem hoc remedium si aetati commode
sit, ad nullum aetatis numerum restringi debet. Quare si puella
duodecim annorum non se continet, nubat: si adolecens quae
triduum aut quindecim annos aut circiter aetatis alterius non
se continet, eodem remedio utatur. Tam uero hoc remedium
quod si aetati concessum est, et precepto inpositum omnibus
qui se non continent ad certum aetatis numerum restringere, uel
quem ipsum mortem grauari uidemus. Apolo Paulo non est con
ueniens. Dicitur fortasse non restringi, sed si aetati commode
modo, consensus parentum accedat, apud illos qui adhuc in
aetate conuulsi sunt, ut parentum consilio regi debeant: Preterea
restringi remedium dum in aliena uoluntate collocatur quod Paulus

177
128
unius cuiusq; proprio et libero arbitrio relinquendum esse voluit: neq;
enim dixit: si non se continet filia familias, nubat, si modo pater
consentiat: sed absolute: si non se continet, nubat. Hac autem no
eo pertinet, ut foveatur inobedientia erga parentes (quam Scripsi
ra ubiq; maxie respiciendat) sed ut ostendantur limites patriæ
potestatis.

Libertati naturalj etiam aduersari videtur, si remedium iure
naturæ unicuiq; liberè concessum, alienæ voluntati uelimus
alligare; idq; eo magis quod morbus iste præiudicare alios
celari solet, et unicuiq; de seipso tantum sit manifestus.

